

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

23-24 лютого 2023 року

м. Запоріжжя

Редколегія:

Л. М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМУ, кандидат медичних наук, професор;

І. Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ, доктор філософських наук, професор;

Ю. В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ;

Д. П. Сепетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

Н. В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

С. А. Козиряцька – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ.

С69

Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині) : зб. матеріалів ІV Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 лютого 2023 року). – Запоріжжя : ЗДМУ, 2023. – 207 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Макарова О.А.</i>	РЕАНІМАЦІЯ ЯК ВИЩИЙ РІВЕНЬ ВЛАДИ НАД ЛЮДИНОЮ ЧЕРЕЗ ТІЛЕСНІСТЬ	101
<i>Масюк О.П.</i>	ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПОСТЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	102
<i>Поцулко О.А., Розумний Р.К.</i>	ГІЙОМ ЛЕ БЛАН: ПРОБЛЕМА НОРМИ «НОРМАЛЬНОЇ ЛЮДИНИ»	103
<i>Серіков К.В.</i>	ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОГО РЕЗУЛЬТАТУ ШЕМИЧНОГО МОЗКОВОГО ІНСУЛЬТУ	105
<i>Ткачов В.С.</i>	ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ТІЛЕСНОСТІ ЛЮДИНИ	109
<i>Фідровська М.Г.</i>	ПРОБЛЕМА ТІЛЕСНОСТІ ТА ЗВ'ЯЗОК З ДУХОВНИМ. НОРМА І ПАТОЛОГІЯ	110
<i>Янковський С.В.</i>	ОБ'ЄКТИВАЦІЯ ТІЛЕСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	111

СЕКЦІЯ 6.

ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

<i>Рижов О.А.</i>	КОГНІТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ – КРОК ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	114
<i>Аветісова І.С., Гоцуляк О.С.</i>	ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	115
<i>Веницька Г.В., Рябокони О.В., Фурик О.О.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗНАТЬ У ПРИЗМІ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ»	117
<i>Волкова Г.К.</i>	ПРЕДМЕТНО-МОВНЕ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ І ВОЄННОГО СТАНУ	118
<i>Гейченко К.І.</i>	МОВНА ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	121
<i>Грищенко О.В.</i>	РОЛЬ МОВИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ	121
<i>Гусарова А.В.</i>	СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПИСЬМОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ТА НАВИЧОК З ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	123
<i>Дубініна Я.П., Герасімчук Т.С., Шаменко В.О.</i>	КАР'ЄРНИЙ ДИЗАЙН ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	125
<i>Заброда В.О., Тимошенко М.С.</i>	ВПЛИВ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ON-LINE І OFF-LINE ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	130
<i>Звягіна Г.О., Потоцька О.І.</i>	СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СКЛАДНИХ УМОВАХ	131
<i>Земляний Я.В., Земляна Н.А.</i>	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ	132
<i>Іванченко О.З., Мельнікова О.З.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ЗАВДАНЬ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ MICROSOFT TEAMS У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	133

зв'язок від викладача та пропрацювати власні помилки самостійно, що робить навчання більш ефективним та може навіть впливати на вмотивованість студентів.

Отже, для контролю засвоєння знань та навичок студентів з патологічної анатомії окрім усного опитування використовуються письмові завдання у різних комбінаціях. Правильність виконання кожного з таких завдань можна оцінити окремо, що дозволяє більш об'єктивно оцінити роботу студента – перевірити не тільки теоретичні знання, а й практичні навички та наявність клінічного мислення. Також подібна різноманітність завдань дозволяє виявити слабкі місця та незасвоєні питання, яким можна приділити час на наступному занятті або які студент може опрацювати самостійно.

КАР'ЄРНИЙ ДИЗАЙН ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Дубініна Яна Павлівна,
ст. викладач кафедри соціальної роботи ОНУ імені І.І. Мечникова
Герасімчук Тетяна Сергіївна, к.м.н.,
доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ,
Шаменко Вадим Олександрович,
к.м.н., асистент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ*

Анотація. У статті висвітлено теоретичні і практичні засади розвитку професійної кар'єри сучасної особистості; проаналізовано типові проблеми професійного становлення в умовах ринкового середовища; запропоновано форми психолого-педагогічної допомоги особистості у виборі індивідуальної траєкторії кар'єрного розвитку; доведено, що професійний успіх сучасного фахівця визначається здатністю гнучко реагувати на постійно мінливі соціально-економічні умови.

Ключові слова: компетентнісний підхід у вищій освіті, трансверсальні компетентності, кар'єрна компетентність, неспеціалізовані надпрофесійні навички soft skills, професійно мобільний фахівець, кар'єрний дизайн.

Abstract. The article highlights the theoretical and practical principles of the development of the professional career of a modern individual; typical problems of professional development in the market environment are analyzed; forms of psychological and pedagogical assistance to the individual in choosing an individual trajectory of career development are proposed; it is proven that the professional success of a modern specialist is determined by the ability to flexibly respond to constantly changing socio-economic conditions.

Keywords: competence approach in higher education, transversal competences, career competence, non-specialized superprofessional soft skills, professionally mobile specialist, career design.

Головною складовою успішного майбутнього України є якісна освіта. Сучасні інтеграційні процеси, орієнтовані на входження України в світовий освітній простір, вимагають від викладачів закладів вищої освіти підготовки фахівців високого професійного рівня та нової якості - здатних до творчого мислення, швидкої якісної орієнтації в сучасному інформаційному просторі, реалізації нестандартних рішень, здійснення самоосвіти та самовдосконалення впродовж усього життя. В умовах, коли значна частина закладів освіти й наукових установ зруйнована, істотно пошкоджена або опинилася на окупованій території, особливого значення набуває такий напрям євроінтеграції як *міжнародна академічна мобільність* здобувачів освіти.

Соціальна сфера, яка стикнулася з численними викликами, пов'язаними з війною в Україні та її наслідками, є найбільш вразливою в суспільстві. Завдання вищої освіти – сформувати професіонала соціальної сфери, здатного до інноваційного типу мислення та функціонування в глобальному життєвому і професійному просторі, мінливому, невизначеному та, інколи, ризикованому.

Освіта має враховувати суспільні, регіональні та галузеві потреби, потреби особистісного розвитку здобувачів. «Незворотність трансформаційних процесів у вищій школі обумовлена: глобальними драйверами (інтернаціоналізація та міжнародна конкуренція, цифровізація, інтеграція, концепція навчання впродовж життя, інтегрованість освітніх програм (міждисциплінарність підходів), тренди і мінливість ринку праці); національними драйверами, що визначаються освітньою політикою держави, особливостями соціально-політичної та економічної ситуації, рівнем фінансування вищої освіти, конкуренцією на ринку освітніх послуг тощо; локальними, що визначають здатність закладів вищої освіти функціонувати за нових умов, реалізовувати трансформаційні процеси, гнучко реагувати і відчувати попит стейкхолдерів» [8, с. 142].

Перед закладами вищої освіти стоять виклики бути здатними до перетворень, отримувати реальні трансформаційні результати, адже попит на освітні послуги переходить до нової парадигми. Є спроби здійснити модернізацію змісту освіти за рахунок розширення міждисциплінарних зв'язків та розробки нових інтегральних курсів. Інтеграція сьогодні розглядається як пріоритетна форма організації змісту освіти [7].

Аналіз багатьох освітніх систем свідчить, що одним зі шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на *компетентнісний підхід* і створення ефективних механізмів його запровадження. «Перехід до компетентнісного підходу у вищій освіті дозволяє не просто накопичувати знання з дисциплін, які викладаються, а стимулює творче, креативне їх використання, що дозволяє студенту бути мобільним в освітньому середовищі, як країни, так і світу, а випускникові вишу стати затребуваним і конкурентноспроможним на ринку праці» [4, с. 69].

У МОН триває робота щодо розроблення державних освітніх стандартів із конкретних професій на компетентнісній основі [3, с. 157]. Основними стратегічними орієнтирами є:

- формування системи державно-приватного й соціального партнерства у сфері підготовки фахівців між провайдерами освітніх послуг та їх користувачами/споживачами, зокрема роботодавцями й професійними організаціями
- забезпечення відповідності підготовки кадрів потребам вітчизняного, регіональних і міжнародного ринків праці повоєнного періоду шляхом гармонізації вітчизняної та європейської систем кваліфікацій, застосування в Україні міжнародних професійних кваліфікацій, гармонізації Національної рамки кваліфікацій, Національного реєстру кваліфікацій Національного класифікатора України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 та інших стандартизованих систем у сфері підготовки кадрів із Європейською рамкою кваліфікацій.

Потужну державу й конкурентну економіку може забезпечити згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких громадян повинні готувати заклади освіти. Зміст професійної фахової вищої освіти має постійно оновлюватися з урахуванням потреб ринку праці. Особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності й кваліфікації працівників.

Сьогодні підготовка майбутніх працівників соціальної сфери в закладах вищої освіти має бути спрямована на формування компетентностей, затребуваних на ринку праці. Заклади вищої освіти, безумовно, повинні забезпечити якісну професійну підготовку, але при цьому не забувати про важливість формування особистісних якостей майбутнього працівника, які є професійно значущими для ефективного виконання професійної діяльності [1].

Стратегія вищих навчальних закладів – формування у здобувачів ключових і фахових компетентностей, розвиток їх соціальних, професійних і ціннісних якостей, соціальної та творчої активності. Соціально-освітніми домінантами професійної підготовки сучасного компетентного фахівця є: вміння вирішувати комплексні задачі, створювати висококласні та інноваційні інтелектуальні продукти, вміння швидко адаптуватися до змін і розвитку в соціокультурній сфері, розвинуті критичне мислення та творчі здібності, управлінські навички, емоційний інтелект та когнітивна гнучкість, здатність координувати професійні дії з іншими (фахівцями та клієнтами), організувати та вести ефективні переговори.

Більшість дослідників погоджуються, що компетентісно-орієнтований підхід в освіті спрямований на те, щоб підвищити потенціал індивідів з огляду на соціальні, економічні, політичні та культурні трансформації. Навчання на основі компетентнісного підходу формує у студентів якості для реалізації професійної діяльності, які необхідні для ринку праці, а критерії та параметри оцінки результатів освіти уніфікуються і виражаються у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані і враховані у будь-якому освітньому закладі будь-якої країни. Формулювання результатів освіти у формі компетентностей, здібностей випускників виконувати ті чи інші професійні обов'язки дозволяє відповідати сучасній тенденції вищої професійної освіти – *формування фахівця, здатного швидко адаптуватись до умов праці, що змінюються навіть у рамках професії*. «У ХХІ столітті формування певних фахових компетентностей на різних рівнях і ступенях освіти є обов'язковою умовою розвитку галузі професійної підготовки у закладах вищої освіти» [7, .269].

Процес професійної підготовки повинний бути вибудований на ґрунті цілісного розвитку студента і як особистості, і як фахівця. Професійна компетентність означає зрілість людини в професійній сфері, що сприяє її особистісному становленню, визначає стартові можливості в

успішній діяльності. А фахівець, який володіє *міждисциплінарними, трансверсальними компетентностями*, є спеціалістом інноваційного типу, який може легко пристосуватися до будь-якого виробничого середовища й адаптуватися до змін суспільства. Трансверсальні компетентності зараз є необхідними як у робочому середовищі, так і в особистому житті.

На нинішньому етапі розвитку вищої освіти важливою особливістю підготовки здобувачів до професійної діяльності у закладах вищої освіти є розв'язання провідних завдань: формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання; утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в мінливих умовах. Сучасному суспільству потрібні кваліфіковані спеціалісти з виробленою здатністю ефективно створювати базу для формування особистісної культури спеціаліста, забезпечення всебічного розвитку, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до самостійного мислення, соціального вибору і подальшої діяльності [1].

Таким чином, сучасний фахівець повинен бути конкурентоспроможним, завжди готовим до продуктивної професійної діяльності, впевненим і стійким до різних професійних стресів, використовувати накопичений досвід та сучасні інноваційні підходи.[2, с. 272].

Кардинальні зміни в життєдіяльності суспільства, пов'язані з введенням воєнного стану в Україні, спонукають переглянути пріоритети у визначенні освітніх завдань, переосмислити питання формування *життєвої компетентності* особистості через призму реалій сьогодення. Тож важливо особливу увагу приділити формуванню життєвої компетентності особистості в нових реаліях. Під життєвою компетентністю розуміють специфічну здатність, яка дає змогу ефективно розв'язувати проблеми, що виникають в реальних ситуаціях життя. Нові виклики і випробовування, що виникли у процесі життєздійснення в умовах війни потребують уміння орієнтуватися і здатність критично осмислювати обставини, що складаються, приймати рішення в умовах дефіциту часу і оперативно реагувати на швидкозмінні події [5].

Темп науково-технічного прогресу та створена ним динаміка суспільного життя задає систему професійних вимог до людини, які невинно зростають. В умовах стрімкого розвитку економіки, нестабільності ринку праці та об'єктивних вимог роботодавців щодо сформованості «soft skills» у працівників перед закладами вищої освіти постає завдання не лише сформувати конкретні професійні компетенції (дати набір професійних знань, умінь і навичок), але й розвинути навички, які допоможуть у пошуку роботи та успішному працевлаштуванні, закріпленні на першому робочому місці – тобто сформувати у здобувача/здобувачки освіти *кар'єрну компетентність*. Ця мета реалізується у процесі вирішення таких навчальних і виховних завдань:

- 1) виховання у студентів ставлення до себе як суб'єкта майбутньої професійної діяльності;
- 2) усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, відповідальності та впевненості у досягненні майбутнього професійного успіху;
- 3) активізація процесів самопізнання, самооцінки та актуалізація потреби у самовдосконаленні;
- 4) формування системи знань здобувачів про обрані професії, сучасні вимоги соціального середовища до фахівців на ринку праці, стратегію і тактику реалізації визначених напрямів власного кар'єрного зростання у майбутньому;
- 5) ознайомлення слухачів із способами і прийомами прийняття обґрунтованих рішень в побудові кар'єри, забезпечення їх практичним досвідом пошуку необхідної інформації для розробки або ж удосконалення стратегії професійного зростання у майбутньому.

М'які навички, іноді гнучкі навички (англ. soft skills) — комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою.

Кар'єрний дизайн – управління кар'єрою, професійним життям – процес керований для фахівців, які володіють високим рівнем розвитку «м'яких» навичок. Саме тому soft skills все частіше можна побачити в описі вимог до претендентів. Топ-10 «м'яких навичок» важливих для розвитку кар'єри:

- ✓ комплексне багаторівневе рішення проблем (здатність бачити суть проблем і розбиратися з причиною, а не з наслідком; здатність володіти системним, цілісним підходом до вирішення будь-яких проблем);
- ✓ критичне мислення (об'єктивний аналіз і оцінка даних для формування професійних суджень);

- ✓ креативність (відсутність шаблонного мислення, здатність бачити ситуацію з незвичної сторони, розробка нових ідей, застосування нових рішень для існуючих проблем);
- ✓ уміння управляти людьми, безконфліктна поведінка, здатність формувати сприятливий клімат в колективі; командування та наставництво (здатність ефективно взаємодіяти і розвивати відносини з представниками різних культур всередині організації);
- ✓ емоційний інтелект (здатність розуміти емоції, наміри і мотивацію інших людей і свої власні, уміння управляти своїми емоціями та емоціями інших людей, підлаштовуватися під тон співрозмовника, відчувати його настрій);
- ✓ формування власної думки та прийняття рішень;
- ✓ уміння вести переговори (ясно висловлюватися, бути переконливим);
- ✓ когнітивна гнучкість (здатність швидко переключатися з однієї думки на іншу, обмірковувати кілька речей одночасно);
- ✓ тайм-менеджмент (здатність ефективно контролювати і керувати своїм особистим часом, уміння відсортовувати важливі і першорядні).

Розвиток цих навичок сприяє поліпшенню відносин з людьми, підвищенню працездатності і збільшує шанси піднятися по кар'єрних сходах.

Отже, на зміну вузькоспеціальної підготовки фахівців різних галузей приходять більш широке професійне навчання. Вузька спрямованість фахової підготовки, навіть в умовах її успішної реалізації, може стати чинником подальшого ускладнення професійного розвитку особистості. Якщо в процесі життєдіяльності людина буде вимушена змінити свою професію, можливість іншого вибору буде ускладнена, оскільки вона не буде підготовлена до широкої сфери професійної практики. Відтак, освіта стає сьогодні соціокультурним механізмом цілеспрямованого випереджаючого впливу на розвиток професійно мобільної особистості, здатної до максимальної реалізації власного потенціалу не тільки в межах однієї професії (вертикальна мобільність), а й в умовах зміни професійної діяльності (горизонтальна мобільність), а не «професія для людини».

У сучасних умовах професійну мобільність пов'язують з готовністю людини приймати самостійні і нестандартні рішення, спрямовані на підвищення рівня власного професіоналізму, здатність швидко адаптуватися до нового середовища, використовуючи ефективні методи і засоби для досягнення мети. Під професійною мобільністю розуміють здатність і готовність фахівця змінювати свою професію, а також місце і вид діяльності. При цьому професійну мобільність працівників соціальної сфери розуміють як здатність фахівців вирішувати широке коло завдань у соціальній галузі, оперативно, швидко опанувати нові спеціальності, бути готовим упоратися з новими професійними функціями, успішно оволодівати інноваційними технологіями, знаннями, уміннями і навичками роботи з клієнтом (групою клієнтів), працювати з людьми, які опинились у різних складних життєвих ситуаціях, з людьми похилого віку, дітьми, жінками та ін.

Знання, необхідні професійно мобільному фахівцю соціальної сфери: знання цінностей, пов'язаних з різними видами професійної діяльності; законів і механізмів функціонування соціальних систем; фізіологічних, вікових, гендерних та індивідуальних особливостей особистості; мотивів поведінки, інтересів, потреб людини і особливостей їх прояву; знання про пізнавальні процеси особистості; основ проектування і моделювання; особливостей діяльності в соціальній сфері; технологій роботи з людьми; суті емоційно-вольової сфери особистості і її проявів; світоглядних, соціально і особистісно значущих філософських проблем; принципів толерантності, діалогу і співпраці; нормативних документів у сфері фахової діяльності.

Вміння *професійно мобільного фахівця*: швидко і творчо оволодівати методами навчання і самонавчання; спостерігати, аналізувати соціально-педагогічні процеси; визначати мету і завдання своєї фахової діяльності, планувати її; використовувати різноманітні методи і форми організації сфери соціальної діяльності; створювати творчу робочу атмосферу спільної роботи; працювати з інформацією; використовувати методи дослідження для вивчення особистості, групи, суспільства; виявляти та ідентифікувати проблеми професійної діяльності, знаходити адекватні засоби їх вирішення; здійснювати рефлексію своєї практики, а також коригувати її; приймати рішення в стандартних і нестандартних ситуаціях, вміти розподіляти ресурси для реалізації поставлених цілей; уявляти кінцевий результат своєї діяльності; будувати міжособистісні відносини; запобігати і вміло виходити з конфліктних ситуацій; аналізувати систему взаємин між людьми.

До основних особистісно-професійних якостей *професійно мобільного фахівця* належать:

- ✓ активність особистості (здатність ставити досяжні цілі, реалізовувати визначену програму, незважаючи на різні обставини, діяти з метою перетворення зовнішнього професійного середовища)

✓ адаптивність і гнучкість (здатність ефективно пристосовуватися до змінних умов професійної діяльності, вирішувати завдання різної складності, здатність реально оцінювати ситуацію, адаптуватися до неї, не змінюючи при цьому принципів позицій, гнучка поведінка в умовах невизначеності)

✓ відкритість (схильність до нового, невідомого, відмова від стереотипів і шаблонів у сприйнятті дійсності і діяльності)

✓ комунікабельність (здатність і готовність встановлювати нові зв'язки і контакти з суб'єктами соціальної практики, вміння долучатися до спільної діяльності з колегами по роботі, вміння будувати міжособистісні взаємини, володіти професійними основами мовної комунікації)

✓ здатність до навчання (схильність до здобуття нових знань у відповідності з індивідуальними особливостями, легкість у засвоєнні і застосуванні нових знань, швидкий темп просування в навчанні, широта перенесення засвоєних знань і навичок)

✓ потреба в самовдосконаленні і саморозвитку (здатність контролювати процес власного розвитку, в тому числі, професійного становлення, свідомий розвиток позитивних якостей, здібностей, умінь, удосконалення особистої картини світу, своєї свідомості, пам'яті, мислення, творчих рис)

✓ здатність до адекватної самооцінки (вміння давати оцінку своїм діям, фаховій діяльності, моральним якостям і поступкам)

✓ здатність до конструктивного прогнозування перспектив власної діяльності (здатність уявляти картину майбутнього в складному і суперечливому взаємозв'язку прогнаних і очікуваних результатів, які зумовлюють соціальну цінність людини і зміст її життя).

Таким чином, професійний успіх сучасного фахівця визначається, перш за все, здатністю гнучко реагувати на постійно мінливі соціально-економічні умови. Суспільству потрібні професіонали, здатні відповідально і творчо виконувати професійні функції в межах обраного фаху, але в разі об'єктивних чи суб'єктивних причин готові працювати за іншою спеціальністю гуманітарної сфери. Означене зумовлює наявність певних знань, умінь, навичок і особистісно-професійних якостей, які сприяють успішній адаптації фахівця в різних соціокультурних умовах.

Список використаних джерел

1. Дубініна Я.П. Формування професійних компетентностей та розвиток особистості студентів спеціальності «Соціальна робота» //Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 18 липня – 28 серпня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – С. 145 – 149.

2. Канівець А. Ю. Професійна діяльність та підготовка фахівців соціальної сфери: сучасні тенденції, виклики та перспективи // International scientific journal «Grail of Science» | № 7 (August, 2021) DOI 10.36074/grail-of-science.27.08.2021.050 С. 272 – 274.

3. ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2022. 358 с.

4. Ткаченко І.А. Компетентнісний підхід у навчальній діяльності ВНЗ. *Young Scientist*. 2021. № 5 (93) May. С. 69 – 72.

5. Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи: зб. Матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, Тернопіль, 2-3 червня 2022 р. / під заг.ред.: О. Є. Гомотюк. Тернопіль: Університетська думка, 2022. 342 с.

6. Холоденко В.О. Компетентнісний підхід у вищих навчальних закладах: деякі теоретичні аспекти освітньої парадигми. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 204, С. 269-274.

7. Щубелка Н.В. Сучасна освіта в контексті парадигмальних зрушень. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2 (18). С. 35 – 44.

8. Юрчишена Л.В. Формування нової парадигми вищої освіти: драйвери та економічна модель університетів. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2 (42). С. 142 – 153.